

Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği

China's Soft Power and Its Health Diplomacy: The Case of the Covid-19 Pandemic

Emin SALİHİ¹, Kerem GÖKTEN²

Öz

Çin devleti 21'inci yüzyıl ile birlikte dünyada küresel düzeyde yatırım projeleri üreten bir ülke seviyesine gelmiştir. Küresel projelerin başarılı olması için proje paydaşlarının projeye ve sürece ikna olması oldukça önemlidir. Uluslararası ilişkiler literatüründe projenin başat aktörüne duyulan cazibe yumuşak güç kavramıyla açıklanmaktadır. Bu bağlamda Çin'in yumuşak gücü, literatürde üzerinde durulan konulardan biridir. Yumuşak gücün araçları oldukça çeşitlidir. Sağlık diplomasisi bunlardan sadece biridir. Çalışmada Çin'in sağlık diplomasisini kullanarak kendi yumuşak gücüne yaptığı katkılar irdelenmiştir. Covid19 pandemisi Çin devletine sağlık diplomasisini sergilemek, diğer devletlere karşı sorumluluğunu göstermek ve yumuşak gücünü artırmak adına fırsatlar sunmuştur. Bu nedenle çalışmada özellikle pandemi sürecinde Çin'in faaliyetleri incelenmiştir. İnceleme sonucunda Çin'in pandemi döneminde diğer devletlere en çok yardım eden ülke olduğu tespit edilmiştir. Faaliyetlerin Çin'in yumuşak gücüne katkısı ise diğer devletlerin Çin sağlık diplomasisine bakış açısıyla anlaşılmalı çalışılmıştır. Diğer ülke siyasilerinin Çin sağlık diplomasisine dair söylemlerinin araştırıldığı çalışmada Çin yumuşak gücünün Covid19 döneminde arttığı sonucuna varılmıştır.

Jel Kodları: F35, F50, H12.

Anahtar Kelimeler: Çin, Covid19, Sağlık Diplomasisi, Yumuşak Güç, Kamu Diplomasisi

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, eminsalihi@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0074-0407.

² Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, keremgokten@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1876-2412.

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

Abstract

Together with the 21st century, the Chinese state has reached the level of a country that develops global investment projects in the world. In order for global projects to be successful, it is very important that the project stakeholders are convinced of the project. In international relations, the attraction to the main actor of the project is explained by the concept of soft power. In this context, China's soft power is one of the issues emphasized in the literature. The tools of soft power are quite diverse. Health diplomacy is just one of them. In the study, China's contributions to its own soft power by using health diplomacy were examined. The Covid-19 pandemic has provided opportunities for the Chinese state to demonstrate its health diplomacy, show its responsibility towards other states, and increase its soft power. For this reason, the activities of China, especially during the global epidemic, were examined in this study. As a result of the examination, it was determined that China was the country that helped other states the most during the pandemic period. The contribution of the activities to China's soft power has been tried to understand how other states perceive Chinese health diplomacy. In the study, which investigated the discourses of other countries' politicians on Chinese health diplomacy, it was concluded that Chinese soft power increased during the Covid-19 period.

Jel Codes: F35, F50, H12.

Keywords: China, Covid-19, Health Diplomacy, Soft Power, Public Diplomacy

1. Giriş

Sağlık diplomasisi, tanımı güç olan kavramlardan biridir; çünkü yöntemi, amacı ve konusu değişiklik göstermektedir. Sağlık diplomasisine yoluna neden ve niçin başvurulduğuna yönelik literatüre bakıldığında iki odağın öne çıktığı söylenebilir. Bunlardan birincisinde, pandemik hastalıklara karşı devletlerin uluslararası örgütler ile iş birliği içinde yürüttükleri çalışmalar dikkat çekmektedir. Küreselleşmenin hız kazanması ile birlikte devletlerin pandemik hastalıklara karşı ortak hareket etme ihtiyaçları artmıştır. Sağlık alanında devletlerin iş birliği ve kurumsallaşma süreci 1851 yılında Paris'te gerçekleştirilen Uluslararası Sağlık Konferansı'na dayandırılabilir. 19'uncu yüzyılda küresel ticaretin artması farklı bölgelerdeki insanların etkileşimini de artırmıştır. Bu anlamda bölgesel olan bir pandeminin farklı bölgelere daha hızlı yayılması mümkün olmuştur. Bu gelişmeler ışığında sağlık konusunda devletlerarası örgütlenmelerin ve konferansların süregeldiği görülmüştür. Devletler arasında sağlık konusunda kurumsallaşma bağlamında atılan en önemli adımın Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde kurulan Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) olduğu söylenebilir. Devletlerin, özellikle küresel güç olarak tanımlanan devletlerin, söz konusu örgüt çerçevesindeki faaliyetleri sağlık diplomasisi faaliyeti olarak değerlendirilmektedir (Aysan & Paluluoğlu, 2020: 264-268).

Bir devletin başka bir devlete ya da topluluğa sunduğu tıbbi katkılar da sağlık diplomasisi kavramı çerçevesinde değerlendirilen bir diğer kümedir. Devletlerin, neden ve nasıl sağlık diplomasisi yürüttüğüne dair ikinci açıklama kümesinde ise devletlerin farklı güdülerinin olduğu görülmektedir. Devletler sadece insani kaygılar ile değil, "ulusal çıkar" olgusunu da gözeterek hareket ederler. Sağlık diplomasisini de devletler kendi diplomatik ve iktisadi politikalarına destek sağlamak için yapabilmektedirler (Erman, 2016: 78). Kimi çalışmalarda

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

devletler arasındaki hiyerarşik ilişki nedeniyle güçlü devletin güçsüz devlete yardım ettiği ve bunun sonucunda aralarındaki siyasi bağımlılık ilişkisinin arttığı sonucuna varılmaktadır. Bu durum yardımı yapan devlet için bir artı olarak değerlendirilmektedir (Kadetz, 2013: 150-151). Kimi çalışmalarda ise devletlerin sağlık alanında yardımlar yaparak muhatap devlet ile ikili ilişkilerini geliştirebildiği ve bundan ekonomik-ticari menfaatler beklentisi içine girebildiği ifade edilmektedir (Gauttam, Singh & Kaur, 2020: 322). Dolayısıyla diplomaside, sağlık alanında güçlü devletlerin diğer devletlere destek vererek siyasi ve ekonomik faydalar elde etmeye çalıştıkları sonucu çıkmaktadır.

Sağlık alanında yapılan diplomatik faaliyetler, devletlerin yumuşak güçlerini artırmaları güdüsüyle de gerçekleşmektedir. Devletlerin sağlık alanında izledikleri diplomasi yumuşak güç ve kamu diplomasisi başlıkları altında ele alınmaktadır. Devletler diğer uluslararası aktörler üzerinde zorlama, tehdit ya da ekonomik yardımlar yoluyla etkili olmak yerine, onları rıza unsurları yoluyla ikna etmenin olumlu sonuçlarını görmüşlerdir. Joseph Nye, devletlerin zorlayıcı tedbirler yerine kendilerini cazip kılarak diğer aktörlere etki edebildiği ve diğer aktörlerin cazibeli devletin çizdiği yoldan ilerlemesini yumuşak güç olarak adlandırmış ve kavramsallaştırmıştır (Nye, 2009: 160). Nye, Yumuşak Güç (2017) başlıklı çalışmasında devletlerin jeopolitik, jeostratejik ve jeoekonomik hedeflerine varmak için geleneksel güç araçlarının yeterli olamayacağını ifade etmiştir. Buna göre devletler hedeflerine varmak için yumuşak güçlerini de kullanmalıdır. Küresel güçler, özellikle Soğuk Savaş sonrası, sert gücün yanı sıra diğer ülkeleri kendi projeleri hakkında ikna etme bağlamında yumuşak gücü de önemsemişlerdir. Buradaki en önemli husus başka aktörlerin de sizin istediğinizi ister duruma gelmesidir. Nye, bu durumun gerçekleşmesi için devletlerin cazibe ve ikna gücünün olması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu nedenle devletler imaj, ün, saygınlık ve kültürlerinin cazibeli olması için faaliyetler gerçekleştirmelidir (Elsayed, 2020: 5). Bu faaliyetlerden biri olarak görülen sağlık diplomasisi iki taraflı veya çok taraflı ilişkilerin kurulmasında önemli bir araçtır (Gauttam, Singh & Kaur, 2020: 322). Kamu sağlığı diplomasisi yoksul ülkelerde yaşayanların kalplerini ve zihinlerini kazanmanın bir yolu ve bu yönüyle ulusal çıkarlara hizmet eder (Zhao & Wang, 2022: 2). Nye, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Irak işgali sonrası gerileyen yumuşak gücünü düzeltmesi için HIV/AIDS gibi meselelerde daha çok inisiyatif alması gerektiğini öğütlerken yumuşak güç ile sağlık diplomasisi arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur (Nye, 2005: 76). Bireyler için insan sağlığı en hassas konulardan biridir. Dolayısıyla bu alandaki faaliyetler de muhakkak muhatap ülkedeki vatandaşların ilgisini çeker ve faaliyeti gerçekleştiren ülkeye karşı olumlu düşünceler beslenir. Faaliyetler sonrası faaliyeti yapan ülkenin imajının, ününün, saygınlığının artacağı ön kabulü ile sağlık diplomasisi önemli bir yumuşak güç aracı olarak kabul edilir (Kurecic & Haluga, 2021: 240).

Çin devleti de kendi ekonomik çıkarları ve projelerini gerçekleştirmek adına yumuşak gücü önemsemekte ve başta “Kuşak ve Yol Girişimi”³ olmak üzere kendi iktisadi-politik hedeflerine ulaşmanın aracı olarak kullanmaktadır (Yağcı, 2018: 68). Çin, liberal uluslararası düzendeki eksiklikleri dile getirip kendi modelinin herkes için karlı olabileceği konusunda paydaşları ikna

³ Çin Devlet Başkanı Xi Jinping Ekim 2013'teki Kazakistan ziyareti sırasında “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21'inci Yüzyıl Deniz İpek Yolu” girişimini ilk defa yurtdışında ilan etmiş oluyordu. İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ile Çin-Avrupa bağlantılılığı güçlendirilmeye çalışılırken, 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu ile Çin'in Hint Okyanusu üzerinde Doğu Afrika'ya buradan Kızıldeniz yoluyla Avrupa'ya bağlanması planlanmaktadır (Chaisse & Matsushita, 2018: 164).

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

etmeye çalışırken yumuşak gücü etkin kullanmalıdır. Bir başka ifade ile Çin, Kuşak ve Yol girişiminin sadece Çin'in çıkarlarına hizmet etmeyip projenin tüm paydaşlarına katkı sunacağı konusunda paydaşlarını ikna etmesi gerekir. Bu projenin başarılı olması için Çin diğer ülkelerin saygısını kazanmayı önemsemektedir (Yağcı, 2018: 69-71). Çin diğer Ülkelerinde çıkarlarını gözeterek bir proje geliştirdiğini göstermek amacıyla da barışçıl kalkınma, ortak zenginleşme vb. söylemlere başvurmaktadır. Ancak sloganlar diğer ülkeleri ikna etmek için yeterli değildir. Bu nedenle Çin yumuşak güç ve kamu diplomasisi araçlarını da kullanarak dünyaya kendini anlatmaya, imajını güçlendirmeye çalışmaktadır.

Antonio Gramsci'nin hegemonya tanımını uluslararası politik ekonomi disiplini içinde kullanan Robert Cox, bir devletin hegemon bir güç olabilmesi için zorlayıcı gücü kullanmasının yanı sıra diğer devletlerin onun konumuna rıza göstermesi gerektiğini de belirtmiştir (Cox, 1993). Rıza üretmek için de hegemon devletin sadece kendi ulusal çıkarlarını düşünmediği aynı zamanda küresel sorunlara karşı dünyaya karşı sorumluluk taşıyan bir ülke olduğu imajı vermesi oldukça önemlidir. Çin devleti, kurulduğu tarihten itibaren sağlık diplomasisini kullanarak bu imajı oluşturmaya çalışmaktadır. Ancak Covid19 pandemisi, sağlık diplomasisini kullanarak Çin devletine sadece ulusal çıkarlarını düşünmeyen, aynı zamanda diğer ülkeleri de önemseyen bir devlet olduğunu dünyaya anlatma fırsatı sunmuştur.

Uluslararası ilişkiler ve uluslararası politik iktisat literatüründe sağlık diplomasisi yumuşak güç bağlamında ele alınmaktadır. Sağlık diplomasisi literatüründe ekseriyetle Çin, ABD ve Küba gibi ülkelerin faaliyetlerinin vaka olarak incelendiği görülmektedir. Ülkelerin sağlık diplomasisi alanındaki faaliyetleri ve faaliyetlerin ülke imajına katkısı en çok ele alınan konulardır (Mol vd., 2021: 6). Pandemi sürecinde Çin'in sağlık diplomasisi faaliyetlerinin ardından bu konunun yeniden irdelenmesi literatüre katkı sunacaktır. Bir ülkenin imajı, saygınlığı ve ünü dinamik olgulardır ve her vaka sonrası kendini yeniden üretmektedir. Çalışmada, Çin'in pandemi sürecindeki faaliyetleri sonrası imajına dair gelişmelerin irdelenmesi amaçlanmıştır. Buna göre Çin'in yardım ettiği ülkeler ile ticari hacminin hangi boyuta vardığı sorusu başka bir araştırmanın konusu olduğu unutulmamalıdır. Pandemi sürecindeki yardımlar sonra Çin'in imajına dair değişimleri irdellemek için çalışmada iki grup veri toplanmaya çalışılmıştır. Bunlardan birincisi Çin'in pandemi sürecinde sağlık alanında küresel düzeyde yürüttüğü faaliyetlerdir. Çin'in yardımlarına dair resmi veri elde edilememiştir. Birçok sağlık yardımı sağlayan ülkenin aksine Çin'in bu konuda resmi raporlama yapmadığı, kıta, ülke, yardım türü ve tutarına ilişkin zaman serileri paylaşmadığı görülmektedir. Bu nedenle Çin'in sağlık yardımı ayak izinin gerçek boyutunu saptamak güçleşmektedir.⁴ Bu nedenle geniş bir haber taraması ile ancak Çin'in faaliyetleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak araştırması yapılan bir diğer veri grubu ise yardımı alan ülkelerde Çin'e dair imajı yansıtan verilerdir. Yardım alan ülkelerdeki kamuoyu yoklamaları ve siyasilerin Çin'e dair düşünceleri, yardımlar sonrası Çin'in imajını yansıtacağı düşüncesiyle çalışmada araştırılmıştır. Çalışmada

⁴ Bu çabalardan biri McDade vd.'nin çalışmasıdır. Yazarlar 2000-2014 arasında Çin'e ait 620 sağlık yardımı projesi tespit etmişlerdir. Bu yardımlar, Çin'in toplam yardım portföyünün yüzde 20'sinden fazladır. Sağlık yardımı projelerinin yüzde 80'inden Afrika ülkeleri yararlanmıştır. 2 milyar doları bulan yardımlar içinde tıbbi ekipler, ilaç ve tedavi amaçlı maddeler yüzde 36 ile ilk sıradadır. Bu yardım grubunu sıtma ile mücadele yardımları izlemiştir (2021: 11-14).

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

pandemi sürecinde Çin'in sağlık diplomasisi faaliyetleri ve bu faaliyetlerin geri bildirimleri işlenmiş ve ülkenin bu konudaki başarısı anlaşılmasına çalışılmıştır.

Bu doğrultuda çalışma üç alt başlık altında tasarlanmıştır. Birinci bölümde Çin'in sağlık diplomasisi; Çin dış politika hedefleri/öncelikleri, sağlık diplomasisi politikaları ve deneyimler bağlamında incelenmiştir. Bu bölümde sağlık diplomasisinin Çin'de pandemi sonrası ortaya çıkan bir olgunun olmadığı, aksine Çin devlet geleneğinde köklü bir diplomatik araç olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde Çin'in pandemi sürecinde tıbbi malzeme, maske ve aşı paylaşımı/tedariki gibi faaliyetleri ele alınmıştır. Bu alanda yazılan makaleler, raporlar ve haberler incelenerek Çin'in hangi ülkeye ne kadar yardım yaptığına dair örnekler sunulmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise Çin'in pandemi sürecinde izlediği sağlık diplomasisi diğer küresel güçler ile karşılaştırılmış ve Çin dış politikası anlatısı bağlamında yeniden değerlendirilmiştir. Ardından yardım alan ülkelerin Çin'e dair algıları ve söylemlerine dair veriler sunulmuştur. Böylece çalışmada Çin'in sağlık diplomasisi bir vaka ve dönem üzerinden incelenerek sağlık diplomasisinin Çin yumuşak gücüne katkısı değerlendirilmiştir.

2. Çin Sağlık Diplomasisi

Çin Halk Cumhuriyeti kurulduğu 1949 yılından bu yana dış politikada sağlık diplomasisine önem vermiştir. Bu konuda bir istikrar olmasına karşın sağlık diplomasisinin bir dış politika aracı olarak nasıl araçsallaştırıldığı dönemlere göre değişiklik göstermiştir. Bu anlamda Çin sağlık diplomasisi dönemleri ülkenin dış politikasından bağımsız düşünülmemelidir. Sağlık diplomasisi bağlamında Çin dış politikasını tasnif eden kimi çalışmalarda (Jing, Peilong & Yan, 2011; Kobierecka & Kobierecki, 2021) kuruluş dönemi, Küba Krizi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletlere (BM) üyeliği, Deng Xiaoping dönemi, Sars virüsü ve Covid19 virüsü gibi vaka ve dönemler ön plana çıkarılmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti, kurulduğu 1949 yılından sonra ABD liderliğindeki kapitalist blok tarafından ambargoya maruz kaldığı için tek taraflı bir dış politika izlemiştir. Birleşmiş Milletler nezdinde Çin anakarasının meşru temsilcisi sayılmayan ve uluslararası örgütlere üye olmayan Çin Halk Cumhuriyeti bu yıllarda küresel bir sağlık diplomasisi yürütememiştir. Sovyetler Birliği ile yakın ilişkiler kurulduktan sonra Çin'in daha çok Doğu bloğu ile sağlık alanında anlaşmalar yaptığı görülmüştür. 1950lerin sonlarında baş gösteren ve Küba Füze krizi ile iyiden iyiye bozulan Sovyet-Çin ilişkileri ile birlikte Çin, dış politikada değişikliklere gitmiştir. Bu yıllarda Çin, Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki gelişmekte olan ülkeler ile ilişkilerini güçlendirme gayesini gütmüştür. Çin, Doğu ya da Batı bloğu içinde yer almayan ve bağımsızlığını yeni elde eden ülkeler ile ilişkilerini söz konusu yıllarda geliştirmiş, Bandung Konferansı'nın yarattığı olumlu konjonktürde kendisine diplomatik alan açmaya başlamıştır. Örneğin Çin, ilk olarak 1963 yılında Fransa'dan bağımsızlığını yeni elde eden Cezayir'e tıbbi yardımlar için sağlık ekibi göndermiştir. Çin, sağlık diplomasisini 1960'lı yıllardan sonra çok daha etkin ve örgütlü bir şekilde stratejik hamleler ile geliştirmiştir. 1964 yılında Başbakan Zhou Enlai, 14 Asya ve Afrika ülkesini kapsayan gezisinde "Çin Dış Yardımlarının Sekiz Prensipleri"ni açıklamış, sağlık görevlilerinin hiçbir özel ekonomik ve politik bir talebe bağlı olmaksızın çoğu bağımsızlıklarını yeni kazanmış ülkelerde görev yapacaklarını ifade etmiştir. Bu yıllarda Çin sağlık diplomasisinde aktif olan tıbbi ekipler sağlık bakanlığı yerine dışişleri ve ticaret bakanlıklarına

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

bağlı olarak farklı bölgelerde görev yapmışlardır. 1960'lı yıllardan 1982 yılına dek oluşturulan ekiplerin üye sayısı 6500'ü bulmuş ve bu ekipler 42 ülkede yaklaşık 70 milyon insana hizmet etmiştir (Huang, 2010:108-109; Zhao & Wang, 2022: 6; Wang & Liu, 2019: 154-155).

Soğuk Savaş döneminde Çin'in Sovyetler Birliği ile yaşadığı sorunlar ve ABD ile yakınlaşması Çin dış politikasında yeni bir dönem başlatmıştır. ABD Devlet Başkanı Richard Nixon'ın Çin ziyareti ile başlayan ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin BM üyeliğine kadar uzanan süreç sonunda Çin, daha önce diplomatik ilişki kurmadığı ülkeler ile ilişkilerini geliştirme fırsatı bulmuştur. Dönemin siyasi gelişmeleri Çin sağlık diplomasisini de etkilemiştir. BM'ye kabulü ile birlikte Çin, Dünya Sağlık Örgütü üyesi olmuştur. DSÖ üyesi olunmasıyla birlikte, özellikle 1978 yılından sonra, sağlık alanıyla ilgili pek çok teknik konuda uluslararası anlaşmalara imza atılmıştır. Çin, 70'li yıllarla birlikte sadece daha önce ilişki kurmadığı devletler ve uluslararası örgütler ile ilişkilerini geliştirmiştir. Kalkınmaya, ticarete ve uluslararası iş birliğine önem veren bir devlet haline gelmiştir. Yeni yaklaşımı ile birlikte Çin, sağlık diplomasisi araçlarını diğer ülkelerle iş birliğini geliştirmek adına etkin bir şekilde kullanmıştır (Jing vd., 2011: 3).

ABD'nin 2000'li yıllarda, özellikle Irak işgali sonrası, saldırgan dış politikasına karşılık Çin dış politikasında Barışçıl Yükseliş/Barışçıl Kalkınma kavramlarını ve programlarını ön plana çıkarmıştır. Çin Komünist Partisi (ÇKP) 2002 yılında benimsediği bu yeni konsept aracılığı ile kendi çıkarları doğrultusunda diğer ülkeler ile ilişki kuran hegemonik bir ülke olmak yerine diğer ülkeler ile birlikte kalkınmaya ve iş birliğini geliştirmeye çalışan bir ülke olacağını iddia etmiştir (Gökten, 2011: 112; Aykaş, 2020: 13). Dönemin Çin Cumhurbaşkanı Hu Jintao 2005 yılında BM'de yaptığı konuşmada Barışçıl Kalkınma anlayışını "Harmonious World" başlığı altında bir doktrin olarak sunmuştur. Hu Jintao'nun konuşmasında, Çin'in sadece kendi kalkınmasına değil aynı zamanda iş birliği yaptığı ülkelerin kalkınmasına da önem vereceği anlatısı mevcuttur (Zou, 2012). Söz konusu yıllarda Çin sağlık diplomasisi çalışmalarını da artırmıştır. Özellikle Sars virüsünün 2003 yılında ortaya çıkmasıyla birlikte Çin ekonomisinin zarar görmesi, Çin'in bu alandaki çalışmalara daha çok önem vermesine yol açmıştır. Çin, Barışçıl Kalkınma projesi ile pandemik hastalıklarla mücadele anlayışını bir bütün olarak ele almış ve Domuz Gribi ile Kuş Gribi gibi pandemik hastalıklara hazırlıksız yakalanmayarak dünya sağlığına katkı sağlamıştır (Gauttam, Singh & Kaur, 2020: 323).

Çin 2000'li yıllarda dünyada ticari faaliyetlerini artırırken buna paralel olarak sağlık diplomasisi faaliyetlerini daha da etkinleştirmiştir. Örneğin 2009 yılında Çin, ABD'yi geçerek Afrika'nın en önemli ticari partneri olurken sağlık yatırımları ile ilgili yeni bir paket de açıklamıştır. Çin, Afrika ülkelerinde hastanelerin yapımı, Afrikalı doktorların eğitimi, ilaç yardımı ve sıtma ile HIV hastalıklarına karşı mücadele için merkezlerin kurulması gibi projelere öncelik vermiştir. Çin, Afrika'da sağlık diplomasisi yürüten Batılı aktörlerden farklı olarak sadece spesifik hastalıkların tedavisine destek vermek yerine ülkelerin sağlık sistemlerini yeniden inşa etmelerine destek olmuştur (Kadetz, 2013: 152-156).

Xi Jinping liderliğinde Çin, dünya siyasetinde daha etkin olmaya çalışan bir devlet halini alır. Çin, kendi projelerini hayata geçirmek adına diğer devletlere karşı sorumluluk sahibi bir ülke imajı çizmeyi önemsemiştir. Çin artık kendini geliştirmekte olan bir ülke olarak değil, sorumluluklarını yerine getirebilecek büyük bir ülke olarak görmektedir (Karamurtlu, 2020: 63). Yeni ülküsünü hayata geçirirken sağlık diplomasisi yine Çin'in en önde gelen kamu diplomasisi araçlarından bir olacaktır. 2015 yılında Made in China 2025 ulusal stratejik planı

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

açıklanır ve öncü şirketler arasında sağlık hizmetleri alanında faaliyet yürüten şirketler de dikkat çeker (Eren & Şimşek, 2021: 191-193). Xi Jinping 2016 yılında “Çin Sağlık Vizyonu 2030” programını açıklar. Çin, 2017 yılında ise “Sağlık İpek Yolu” programını açıklarak DSÖ ile bu konuda bir çerçeve anlaşma imzalamıştır (Gauttam vd., 2020: 323). Böylece Çin, Kuşak ve Yol girişimi ülkeleriyle sağlık alanında iş birliğini geliştirmeye çalışarak projenin kapsamını genişletir (Chen, 2021: 79). 2017’den itibaren başlatılan Sağlık İpek Yolu programı sonrası 2019 yılına gelindiğinde Çin, 56 ülke ile ikili sağlık anlaşması imzalamıştır. Bunların arasında Güney Asya ülkeleri, Afrika ülkeleri, Arap Ligi ülkeleri ve Orta-Doğu Avrupa ülkeleri bulunmaktadır (Rudolf, 2021).

Yeni yüzyılda ekonomik kapasitesini artıran Çin, jeoekonomik ve jeopolitik stratejisinde değişimlere gitmiştir. Bu dönemde Çin gücüne paralel olarak ekonomik ve politik projelerini daha geniş coğrafyalara yaymıştır. Projelerinde başarılı olmak adına yumuşak güç kapasitesini de artırmaya çalışan Çin devleti, sağlık alanında diğer devletler ve uluslararası örgütler ile çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Dünyada 2019 yılında Covid19 pandemisiyle birlikte küresel bir sağlık sorunu yaşanmıştır. Pandeminin ardından Çin hem virüsle mücadele konusundaki tecrübesi hem de sağlık alanındaki altyapısıyla Kendisine yönelen eleştirileri göğüsleyebilmiş ve dünyaya karşı sorumluluk sahibi bir ülke anlatısı için önüne bir fırsat penceresi açılmıştır.

3. Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çin’in “Sorumlu Müttefik” Olma Faaliyetleri

Covid19 ilk olarak Aralık 2019’da Hubei eyaletindeki Wuhan kentinde tespit edilmiştir. Çin hükümeti Ocak 2020’de Wuhan kentini karantina altına alarak pandemiye karşı önlem almaya çalışmıştır (Jianhua, 2020: 92). Ancak alınan önlemler virüsün Wuhan kentinden tüm dünyaya yayılıp pandemiye dönüşmesine engel olamaz. Virüsün Çin’de ortaya çıkması ve pandemiye dönüşmesi başta ABD olmak üzere pek çok devlet ve uluslararası aktör tarafından Çin’e yönelik eleştirileri artırmıştır. Ancak Çin, virüsle tanışan ilk ülke olarak pandemiye de kontrol altına alan ilk ülke olma fırsatını yakalar (Kobierecka & Kobierecki, 2021: 944). Virüsle mücadele konusunda ilk çalışmaları yapan ülke olarak Çin, etkin bir sürveyans ve kapanma stratejisi izlemiştir. Sadece gelişmekte olan değil, gelişmiş ülke sağlık sistemlerinin de çökme noktasına geldiği bir ortamda Çin krizlere yanıt verme kapasitesi yüksek devlet organizasyonu ile öne çıkmıştır. Batının demokratik-liberal devlet modeline kıyasla Çin’in gösterdiği performans pandeminin merkez üssü olmanın ülke üzerinde yarattığı negatif imajın giderilmesinde etkili olmuştur (Kurecic & Haluga, 2021: 237-238). Bu süreçte ÇKP rejimi karşı atak geliştirmiş, dış politika hedefleri doğrultusunda virüs ile mücadeleyi fırsata, imaj güçlendirme faaliyetine dönüştürmüştür. Pandemi ile mücadele deneyimine sahip sağlık çalışanları yurtdışında görevlendirilmiş, çeşitli ülkelere gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak sağlık ekipmanı yardımında bulunulmuştur.

Akademik çalışmalarda, pandeminin başlangıç aşamasında Çin’in üç politik hedefi üzerine durulmaktadır. Öncelikle Çin pandemiye kontrol altına alırken kendisine yardım eden ülkelere karşılık vermek istemiştir. Çin pandemiyle mücadele sürecinde edindiği tecrübeleri öncelikle söz konusu ülkeler ile paylaşmıştır. Çin’in ikinci amacı kendisiyle ilgili olumsuz izlenimleri düzeltmek olmuştur. Pandeminin başlaması ile birlikte “sözcüklerin savaşı” da yaşanmıştır. Özellikle ABD, Çin’e karşı suçlayıcı bir dil kullanmıştır. Dönemin ABD Başkanı Donald Trump bu

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaoeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

konuda öncülük etmiştir. Buna karşın Çin, pandeminin başlangıç sürecinde sorumluluklarını yerine getirdiğini dünya kamuoyuna anlatmaya çalışmıştır. Çin'in üçüncü amacı pandemi ile mücadelede dünyaya liderlik etmek ve uluslararası düzene karşı sorumluluk sahibi bir ülke imajı çizmek olmuştur. Pandemi ile mücadele süreci, Çin'e dünyadaki pek çok ülke ile etkileşim içinde olma fırsatı sunmuştur (Jing, 2020). Pandemi sürecinde Çin içine kapanmak yerine kıtalararası diplomatik ve ekonomik girişimlerini artırmıştır. Çin, pandemi ile mücadele sürecinde, küresel kriz dönemlerinde güvenilir bir müttefik olduğunu diğer ülkelere göstermek istemiştir (Bone & Cinotto, 2020; Gökten & Gökten, 2021: 284). Çin pandemi sürecinde dünyada en çok tıbbi malzeme yardımı yapan ülke olmayı başarırken yürüttüğü sağlık diplomasisi ve yardım programlarıyla jeopolitik etki alanını genişletmiştir (Chaziza, 2021).

Dünyadaki pek çok ülke Covid19 ile mücadelede Çin'in desteğini önemsemiştir. Virüsle mücadele konusundaki bilimsel ve yönetsel tecrübelerinin yanı sıra tıbbi malzeme yardımlarıyla da Çin bu dönemde ön plana çıkmıştır. Aşı ve maske, tıbbi yardımlar konusunda en çok dile getirilenler olsa da dezenfektan, termometre/ateş ölçer, test kiti, virüs koruma önlüğü, solunum cihazı, hastabaşı izleme monitörü, tıbbi eldiven, koruyucu şeffaf gözlük, ayakkabı kılıfı ve dezenfektan mendil gibi tıbbi malzemelerin tedarikinde Çin, diğer ülkelere destek olmuştur (Fuchs vd., 2020). Çin'in diğer ülkelere desteğini aşı ve maskenin yanı sıra diğer tıbbi malzemelere indirgemek doğru olmayacaktır. Çin virüsle mücadele konusunda bilgi aktarımını da doğrudan doktor desteği ve video konferanslarla gerçekleştirmiştir. Küresel pandeminin ilk evrelerinde Çin, geçmişte sağlık anlaşması yaptığı tüm ülkelere doktorlardan oluşan ekipler göndermiştir. Bunu talep eden diğer ülkelerin de taleplerini karşılıksız bırakmamıştır (Rudolf, 2021). Yine küresel pandeminin ilk döneminde virüsle nasıl mücadele edileceğini ve virüse yakalanan hastaların nasıl tedavi edilebileceğine dair bilgileri Çinli doktorlar video konferanslar ile yüzden fazla ülke ile paylaşmıştır. Bu çalışmalar, uluslararası örgütleri de dâhil edilerek yürütülmüştür (Jing, 2020). Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, 16 Ocak 2021 tarihinde, yaptığı açıklamada Çin'in bu süreçte 150 ülkeye ve 10 uluslararası örgüte yardım ettiğini açıklamıştır. Bunun dışında tüm dünyaya yaklaşık olarak 220 milyar maske, 2,3 milyar koruyucu kıyafet ve bir milyar test kiti gönderildiği bilgisine açıklamasında yer vermiştir (Yi, 2021).

Pandemi ile birlikte tıbbi malzemeler arasında iki şey öncelikli hale gelmiştir. Bunlar maske ve aşıdır. Çin bu envanterlerde en önde gelen tedarikçi olmuştur. Mart 2020'den itibaren Çin diğer ülkelere maske tedarikinde yardımcı olmaya başlamıştır. İlk etapta yaklaşık 120 ülkeye ücretli ya da ücretsiz bir şekilde maskeler gönderilmiştir (Kobierecka & Kobierecki, 2021: 946). Çin'in maske tedarikinde elde ettiği başarı ve maske teslim alan ülkelerin memnuniyeti konunun "maske diplomasisi" kapsamında değerlendirilmesine neden olmuştur. Çin'in bu maske tedariki konusundaki kapasitesi pandemi öncesine dayanmaktadır. BM verilerine göre 2018 yılında maske ihracatında Çin dünyada birinci sırada yer almıştır. Verilere göre 2018 yılında dünyada ihraç edilen maskelerin %44'ü Çin tarafından gerçekleştirilmiştir. Çin'i %7 ile Almanya ve %6 ile ABD takip etmiştir. Geri kalan ülkelerin maske ihracatındaki oranı oldukça düşük olduğu görülmüştür (Fuchs vd., 2020). Çin, maske imalatı konusundaki kapasitesini kullanarak başta Kuşak ve Yol girişiminde yer alan ülkeler olmak üzere iş birliği geliştirmek istediği tüm ülkelere maske tedarik etmeye çalışmıştır.

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaoeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

Çin, ülkelerin sınırlarını kapatması nedeniyle turizm gelirlerinden olan Pasifik Adaları ülkelerine ücretsiz maske yardımında bulunmuştur (Tiezzi, 2020). Çin, Kuşak ve Yol girişiminin Güney Asyalı katılımcıları olan Bangladeş, Sri Lanka ve Pakistan gibi ülkelere pandeminin başından itibaren önemli destek vermiştir (Lew & Roughead, 2021: 77). Çin, bu süreçte Afrika’da başta maske olmak üzere tıbbi malzemelerin tedarikinde en önde gelen ülke olur. Çin, yardımları Kuşak ve Yol girişiminin Afrika ayağındaki ilişkilerini geliştirmek adına da bir fırsat olarak görmüştür. Bu süreçte yardımlar yapılırken Çin ve diğer Afrika ülkeleri arasında pek çok ikili anlaşma da imzalanır (Tiezzi, 2021). Ekonomik olarak güçlü olan Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve Suudi Arabistan gibi Körfez monarşileri de bu süreçte Çin’den yardım alırlar (Fulton, 2020). Çin son dönemde yatırımlarını artırdığı Latin Amerika ülkelerine de Covid19 ile mücadelede başta maske olmak üzere önemli destekler vermiştir. Honduras’tan Arjantin’e dek pek çok Latin Amerika ülkesi bu süreçte bölgede ikinci ticari güç olan Çin’den destek ister. Çin bu istekleri karşılıksız bırakmaz. Örneğin sadece 2020 Nisan ayında Çin, Meksika’ya 800.000 N95 maskesi gönderir (Schechter, 2020). Akdeniz’e kıyısı olan ve Kuşak ve Yol kapsamında Çin devleti tarafından stratejik görülen Fas, Cezayir, Tunus gibi ülkelere de Covid19 ile mücadelede maske yardımı ihmal edilmez (Chaziza, 2021). Çin’in Avrupa’da yer alan başta Sırbistan olmak üzere Balkan ülkelerine yaptığı yardımlar da sembolik açıdan çok ses getirmiştir (Vuksanovic, 2020).

Covid19 ile mücadelede tıbbi malzemelerin tedarikinden sonra aşının geliştirilmesi ve tedariki süreci başlar. Çin bu alanda da etkinliği konusunda sınıfı bazı Batılı muadilleri kadar rahat geçemese de bu alanda önde gelen ülkelere biridir. Başta Sinopharm ve Sinovac olmak üzere beş Çin firması Covid19’a karşı aşı üretmiştir (Rudolf, 2021: 4). Aşırı bulan ülkeler arasında diğer ülkelere aşı tedariki konusunda rekabetin olduğu bir süreç yaşanır. Aşı tedarik etmek isteyen ülkelerin aşı üreten ülkelere yakınlık gösterdiği, “aşı diplomasisinin” ve “aşı milliyetçiliğinin” iç içe geçtiği ve tüm müttefiklik ilişkilerinin yeniden gözden geçirildiği bir süreçtir bu. Çin, aşı konusunda da dünyaya karşı sorumluluk sahibi bir ülke imajı çizmeye çalışmıştır. Xi Jinping Mayıs 2020’de Dünya Sağlık Asamblesi açılış konuşmasında Çin’in üreteceği aşının “küresel ortak mal” olarak değerlendirileceğini ifade eder (Albert, 2021). Çin, bu süreçte başta Kuşak ve Yol girişimi içinde yer alan ülkelere öncelik vererek aşı tedarikini sağlamaya çalışmıştır. Pasifik Adaları, ASEAN ülkeleri, Afrika ülkeleri, Arap Ligi ülkeleri, Latin Amerika ve Avrupa’dan Türkiye, Macaristan ve Sırbistan Çin’den aşı tedarik eden ülkelerdir (Rudolf, 2021: 4-5). Rusya’nın geliştirdiği Sputnik V aşısı da Afrika ülkeleri tarafından ilgi gördüyse de Çin aşı tedarikinde bölgedeki en dominant ülke konumundadır. Çin bu süreçte aşı tedariki ile birlikte Afrika ülkeleri ile ilişkilerini pekiştirmiştir (Raymakers, Humphery-Smith & Montana, 2021).

Çin devleti ve devlet şirketlerinin yanı sıra pandemi döneminde Çinli özel şirketler de tıbbi malzeme yardımında bulunmuşlardır. Bu süreçte üç kuruluşunun ön plana çıktığı görülür. Bunlar ünlü Çinli iş insanı Jack Ma’ya bağlı Jack Ma Vakfı, Jack Ma’nın kurucusu olduğu e-ticaret şirketi Alibaba ve telekomünikasyon şirketi Huawei. Şirketlerin yaptığı yardımlar ticari hedeflerinden bağımsız değildir. Örneğin Avrupa pazarında büyümek isteyen Huawei şirketi; Çekya, İrlanda, İtalya, Litvanya, Hollanda, Polonya, Romanya, Sırbistan ve İspanya devletlerine tıbbi malzeme yardımlarında bulunur (Rudolf, 2021: 3). Huawei şirketi davalı olduğu Kanada devletine de imajını güçlendirmek adına, milyonlarca maske yardımı gerçekleştirmiştir (Chen & Molter, 2020). Alibaba şirketi de milyonlarca maske ve test kitini Asya, Afrika, Latin Amerika,

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

Avrupa ülkelerine gönderir (“China’s Mask Diplomacy: Less Than Meets The Eye”, 2020). Jack Ma Vakfı da Çin devletinin yetişemediği durumlarda destek vererek önemli derecede tıbbi malzeme yardımında bulunmuştur (Fulton, 2020). Çin’e olan coğrafi yakınlıkları ve yoğun insani ilişkileri nedeniyle yüksek risk altında bulunan Myanmar, Kamboçya gibi Güneydoğu Asya ülkeleri de resmi yardımların yanında ismi geçen şirket ve Çin sivil toplum örgütlerinden destek görmüşlerdir (Vannarith, 2021: 4-5). Bu üç şirket dışında Çin bankaları, inşaat firmaları ve hammadde şirketleri yardımlarda bulunur. Böylece özel şirketler de Çin devleti gibi dünyaya karşı sorumluluk sahibi olduklarını göstermeye çalışmıştır.

4. Çin Sağlık Diplomasisinin Diğer Ülkelerdeki Yansımaları

Devletlerarası ilişkilerde zorlayıcı güç unsurları ile birlikte devletlerin cazibesi de önem arz etmektedir. Yumuşak güç olgusunda cazibe kavramı ile bir devlete karşı hayranlık duyulması ve onun sistemine saygı duyulup onunla iş birliği yapılmak istenmesi durumu açıklanmak istenmektedir. Diğer devletler cazibeli olan devleti iyi bir partner, güvenilir bir müttefik olarak görür. Devletler, güvendikleri ve saygı duydukları devletler ile iş birliği yapmaya eğilimli olur. Çünkü iş birliği sonucunda kendisinin de kazançlı olacağına dair bir fikir gelişir. Bu nedenle yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramları çatısı altında devletler imajlarını olumlu etkileyecek faaliyetler yürütmektedir. Devletlerin kültürleri, değerleri ve dış politika içeriği söz konusu imajı ve yumuşak gücü oluşturan unsurlardır (He, Wang & Jiang, 2020: 6). Uluslararası ticarete dünyanın en etki ülkelerinden biri olan Çin de yumuşak gücünün ve ülke imajının güçlü olması gerektiğinin farkındadır. Xi Jinping, ÇKP politbüro üyelerine yaptığı konuşmada “Çin’in hikâyesinin dünyaya anlatılması, sesinin duyurulması ve karakterinin anlatılması gerektiğini” ifade etmiştir (Dynton, 2014).

Pandeminin başlamasıyla birlikte Çin ile alakalı olumsuz bir imaj oluşur. Pandeminin çıkış noktası olan Çin ve Çinlilerin beslenme alışkanlıkları, Çin yönetiminin pandeminin başlangıcında şeffaf davranmaması ve virüs ile ilgili bilgileri uluslararası örgütler ile erken paylaşmaması ülkeye yönelik temel eleştiri noktalarıdır (Rodrigues de Andrade, Barreto, Herrera-Feligueras, Ugolini & Lu, 2021: 2). Dönemin ABD Devlet Başkanı da Çin imajını olumsuz bir duyguya dönüştürmek adına Koronavirüs yerine “Çin Virüsü” ifadesini kullanmıştır (Cabestan, 2020). Mart 2020’den sonra Çin kendisi ile ilgili suçlamalara yanıt verip imajını düzeltme hamlelerini sergilemeye başlar. Çin’in kendi ülkesinde hastalığı kontrol altına alması ve virüsle mücadelede dünyaya yardım eden bir ülkeye dönüşmesi Çin’e yönelik algının değişmesinde etkili olur (Chen & Molter, 2020). Bu süreçte Çin devletinin sosyal medyada gösterdiği etkinlik de dikkat çekicidir. Özellikle “savaşçı kurt” olarak adlandırılan Çinli diplomatlar (Qingguo, 2020) bu süreçte Çin’in yardım faaliyetlerini anlatma, Çin’e yöneltilen suçlamaları yanıtlama ve Batı medeniyetine yönelik eleştirel bir yaklaşım geliştirme konusunda ön plana çıkar. Çin, özellikle ABD’nin, bu tür bir küresel krizde gösterdiği liderliği sorgulayarak savunma pozisyonundan saldırı pozisyonuna geçmiştir (Roy, 2020: 2).

Çin bu süreçte küresel sorunlar karşısında “diğer ülkelere karşı sorumluluk taşıyan” ülke tipi ile “ulusal çıkar” perspektifinden soruna yaklaşan devlet tipini karşı karşıya getirerek kendi imajını güçlü kılmaya çalışmıştır. Soğuk Savaş sonrası dünyada hegemonik pozisyonunu pekiştiren ABD’nin tutumuna karşı Çin’in pandemiye karşı yaklaşımlarındaki farklılık dikkat çekici

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

olmuştur. Dönemin ABD Başkanı Trump'ın "Önce Amerika!" sloganına karşılık Xi Jinping "küresel soruna karşı ortak hareket etme" tutumu sergiler (Leng, 2020). Çin diğer ülkelere maske ve aşı konusunda yardımcı olmaya çalışırken ABD, daha fazla nakit para vererek başka ülkelere gidecek olan maskeleri satın almış ve "maske savaşını" başlatmıştır (Fuchs vd., 2020). Yine bu dönemde ABD DSÖ'ye yaptığı yardımları azaltırken Çin yardımlarını artırmıştır (Qingguo, 2020). Bu anlamda Çin, pandemi sürecinde pandemiyle mücadele konusunda dünya lideri gibi algılanmasını sağlayacak bir tutum takınır (Fulton, 2020). Çin, virüsle mücadele sürecinde içine kapanıp ulusal çıkar perspektifinden bakmak yerine bu konulardaki tecrübesini de kullanarak birçok ülkeye yardım konusunda en önde gelen ülke konumunu almıştır. Örneğin pandeminin en yoğun yaşandığı ülkelerden biri olan İtalya'ya Avrupa Birliği (AB) ülkelerinden önce Çin'in yardım etmesi dikkat çekici ve şaşırtıcı olmuştur. Fransa ve Almanya gibi birliğin önde gelen ülkeleri "ulusal güvenlik" gerekçeleri ile maske ve diğer tıbbi malzemelerin ihracını yasaklarken Çin sağlık personeli ile birlikte tıbbi malzemeleri İtalya'ya göndererek farklı bir yol izlemiştir (Cabestan, 2020). İtalyan kamuoyunda binlerce kilometre uzaktaki Çin'den yardım gelmesi AB'ye yönelik eleştirilerin önünü açmıştır. İtalya diplomasi çevreleri Kuşak ve Yol kapsamında Çin ile anlaşma imzalayan ilk G7 ülkesi olmalarının isabetli bir karar olduğu mesajını Avrupalı ve Amerikalı partnerlerine iletmiştir (Chen, 2021). Özetle Batılı ülkeler "ulusal güvenlik" veya "ulusal çıkar" gerekçeleri ile küresel bir krizde diğer ülkelere yardım konusunda koordinasyon güçlükleri yaşar ve zaman zaman fedakârlıktan kaçınırken Çin'in sağlık diplomasisi araçlarını kullanarak yardım etmesi uluslararası ilişkilerde başka bir anlatımı ön plana çıkarmıştır.

Çin'in pandemi döneminde gerçekleştirdiği sağlık diplomasisi faaliyetlerinin diğer ülkeler tarafından takdir edildiği devlet yetkililerinin söylemlerinden anlaşılmaktadır. AB ülkelerinden beklediği yardımı alamayan ve Çin'in yardımlarına minnettarlık duyan ülkelere en önde geleni Sırbistan olur. Virüsle mücadele sürecinde Sırbistan 2021 yılında en çok doktor kaybeden ülke olarak kayıtlara geçmiştir. Bu nedenle Sırbistan tıbbi malzeme yardımı ile aşı konusunda oldukça hassastır. AB'nin üye ülkeler dışına tıbbi malzeme ihracatını yasaklama kararı nedeniyle Sırbistan, istediği yardımları üye ülkelere edinemez. Bunun üzerine Sırbistan Devlet Başkanı Aleksandar Vucic "Avrupalı dayanışmasının olmadığını, bunun sadece kâğıt üstünde bir masaldan ibaret olduğunu" dile getirmiştir. Sırbistan, AB'den alamadığı yardımı Çin'den alır. Vucic, Çin'in gönderdiği yardım gemilerini hükümetinin Sağlık Bakanıyla birlikte limanda karşılamıştır. Devlet Başkanının yardımları teslim alırken Çin bayrağını öpmesi dikkat çekicidir. Vucic yardımlardan dolayı Çin'e minnettarlığını dile getirirken aynı dönemde yapılan kamuoyu araştırmalarında Sırbistan halkının AB üyeliği konusunda istekliliğinin azaldığı ve Çin'e karşı duyulan sempatinin arttığı tespit edilir (Vuksanovic, 2021). Çin'e karşı duyulan takdir ve minnettarlık AB üye ülkelerinde de gözlemlenir. İtalya Başbakanı ve İspanya Dışişleri Bakanı da yaptıkları açıklamalarda bunu dile getirirler. Sağlık alanında görülen bu iş birliğinin ticarete de artarak devam etmesini temenni etmeleri yine bu açıklamalarda altı çizilmesi gereken bir unsurdur (Kobierecka & Kobierecki, 2021: 947).

Çin'in ticaretini artırmaya çalıştığı hedef bölgelerden biri de Latin Amerika ülkeleridir. Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımayan 15 ülkeden 9'u Latin Amerika'da yer almaktadır. Bu nedenle Çin, virüsle mücadele sürecinde Latin Amerika'ya ayrıca ehemmiyet göstermiştir. Ticari yatırımlar nedeniyle son dört yılda Latin Amerika ülkelerinden Dominik Cumhuriyeti, El Salvador ve Panama Çin'i tanıma konusunda Tayvan'dan, Çin Halk Cumhuriyeti'ne geçiş yapmışlardır.

Paraguay’da da Nisan 2020’de virüsle mücadele konusunda tıbbi destek almak için sol muhalefet Tayvan yerine Çin Halk Cumhuriyeti’nin tanınması için meclise öneri sunmuştur. Bu öneri kabul görmese de Latin Amerika’da Çin etkinliğini görmek adına çarpıcı olmuştur (Nugent & Campell, 2021). Küresel pandeminin ticarete verdiği zarar nedeniyle IMF’ye borcunu ödemekte zorlanan Arjantin ve Ekvator bu dönemde Çin’den borç alarak ekonomilerini rahatlatmaya çalışmıştır (Schechter, 2020). Arjantin Devlet Başkanı Alberto Fernandez, pandemi sürecinde Çin’in Arjantin’e yaptığı sağlık yardımları için Xi Jinping’e teşekkür mektubu yazmıştır (Nugent & Campell, 2021). Tıpkı Arjantin gibi pandemi sürecinde yardımlarından dolayı Afrika ve Asya’da bulunan pek çok devlet Çin’e değişik mecralarda teşekkür etmiştir (Cabestan, 2020). Böylece Çin’in hem iş birliğini vurgulayan başka bir dış politika anlatımını gerçekleştirmek hem de ticari ilişkilerini geliştirmek adına yürüttüğü sağlık diplomasisinin pek çok devlette karşılık bulduğu ve bir geri dönüşün olduğu görülmüştür.

5. Sonuç

Çin 1978 yılında başlatılan “reform ve dışa açıklık” programı neticesinde iktisadi sistemini küresel kapitalizme aşamalı bir biçimde uyumlulaştırmıştır. Çin, artık küresel ekonomiye ucuz emek deposu olarak hizmet etmenin ötesine geçmiş, küresel değer zincirlerine daha üst basamaklardan katılmaya başlamıştır. Çin, küresel ticareti “ortak kalkınma” hedefinin vazgeçilmez bir aracı olarak görmekte ve dış ticareti hacmini daha kapsamlı projeler ile büyütme çalışmaktadır. Projelerin hayat bulması ve başarılı olması için diğer ülkelerin de Çin ile ortak projeler kapsamında ticaret yapmaya istekli olması elzemdir. Çin’in ekonomik kapasitesi hâlihazırda pek çok ülkenin dikkatini çekmektedir. Çin, diğer ülkelerin kendisi ile iş birliği yapma konusunda daha da istekli olmaları için cazibesini artırması gerektiğinin farkındadır. Çin bir yandan küresel ticarete rolünü artırır, gösterdiği iktisadi dinamizm ile 2008 finansal krizinin “sistemde” yarattığı tahribatı hafifletirken öbür yandan kendisine rakip olan aktörlerin aleyhindeki olumsuz imaj yaratma girişimlerini göğüslemeye çalışmaktadır. Çalışmada Trump’ın “Çin Virüsü” sloganı bu bağlamda değerlendirilmiştir. Genel olarak Çin’in insan hakları, demokrasi konusundaki eksiklikleri ve adil ticaret koşullarını ihlal etmesi rakipleri tarafından ön plana çıkarılmaktadır. Çin kendisine yöneltilen eleştirileri yanıtlamak yerine başka kavram ve düşünceleri ön plana çıkararak uluslararası siyasette var olmaya çalışmaktadır. Devletlerin birbirlerinin iç işlerine müdahale etmediği ve küresel ticarete birbirlerini sömürmediği bir modele dayalı çok kutuplu bir uluslararası düzen Çin dış politika söylemlerinde ön plana çıkmaktadır. Çin tek taraflı kazanç yerine karşılıklı kazanç ile barışçıl-birlikte kalkınma söylemini dış politika anlatısında tercih etmektedir.

Anlatılar, söylemler ve sloganların yumuşak güce dönüşmesi için kamu diplomasisi araçları kullanılmalıdır. Bir başka ifade ile söylemler eyleme dönüşmelidir. Çin’in en önemli kamu diplomasi araçlarından birinin sağlık diplomasisi olduğu çalışmada gösterilmeye çalışılmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti kurulduğu tarihten bu yana gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkeler ile ilişkilerini geliştirmek için sağlık diplomasisini kullanmıştır. Çin, bilgi aktarımı, teknoloji transferi, tıbbi malzeme ve ilaç yardımları ile sağlık diplomasisini gerçekleştirmiştir. Özellikle Afrika’da gerçekleştirdiği faaliyetler dikkat çekicidir. Sağlık diplomasisini kullanarak ilişkilerini geliştirdiği Afrika’da Çin, yakın dönemde kıtanın en büyük ticari ortağı olma konumunu

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

pekiştirmiştir. Afrika özelinde sağlık diplomasisinin olumlu sonuçlarını gören Çin, daha sonraki projelerinde de önemli bir araç olarak sağlık diplomasisinin üzerinde durmaktadır.

Covid19 pandemisi süreci, kendi dış politika anlatısını dünyaya yeniden sunmak için Çin'e yeni fırsatlar vermiştir. Virüsle ilk tanışan ve virüsle mücadelede tecrübe kazanan Çin, gelişmiş dünyanın koordinasyondan uzak, yer yer bilim dışı davranışlar sergileyen hükümetlerinin aksine, diğer ülkelerinin mücadelesine katkı sunma konusunda geri durmamıştır. Çin, virüsün ortaya çıkması ve yayılması konusunda suçlamalar ile karşılaşmışken, Mart 2020'den itibaren karşı atakla sağlık diplomasisi araçlarını kullanarak pandemi ile mücadelede dünyaya liderlik etmeye çalışır. Çalışmanın ikinci bölümünde aktarıldığı üzere, 2020 ve 2021 yıllarında Çin tıbbi malzeme, bilgi paylaşımı ve aşı tedariki konusunda ön plana çıkmıştır. Batı dünyasının pandeminin ilk dönemlerinde kendi yurttaşlarına bile yeterli sağlık ekipmanını sağlayamadığı ve tıbbi malzemelerin ihracatına kısıtlama getirdiği bir dönemde Çin'in pek çok ülkeye yardım etmesi ülkenin yumuşak gücüne ve dış politika anlatısına katkı sunmuştur. Çin, uluslararası sistemin hem sorumlu hem de krizlere üstün müdahale kapasitesine sahip bir üyesi olarak imajını güçlendirmiştir. "Ulusal çıkar" yerine "birlikte kalkınma" sloganını ön plana çıkaran Çin, pandemi sürecinde diğer ülkelere karşı sorumlu davranarak söylemlerini hayata geçirmektedir. Bununla birlikte Çin'in izlediği sağlık diplomasisinin dünya genelinde aynı tesiri yarattığını, kültürel ön yargı ve düşmanlığı bütünüyle ortadan kaldırdığını ileri sürmek doğru değildir.

Çalışmada Çin'in izlediği sağlık diplomasisi yoluyla yumuşak gücünü arttırdığı savı öne çıkarılmıştır. Bir ülkenin yumuşak gücü muhataplarının düşünceleri ve söylemlerinden anlaşılabilir. Son bölümde pandemiyle mücadele döneminde Çin'den destek alan ülke siyasilerinin söylemleri aktarılmıştır. Yapılan çalışmada Asya, Afrika, Avrupa ve Latin Amerika'dan pek çok siyasinin Çin'in sağlık diplomasisi faaliyetlerine karşı minnettarlık duyan açıklamalarına rastlanır. Minnettarlığın yanı sıra Çin ile iş birliği kapsamının genişletilmesi niyeti açıklamalardaki bir diğer önemli husustur. Uluslararası politik-ekonomik arenada Çin ile iş birliği yapmanın, Covid19 öncesi sürece oranla, daha makul bir seçenek olarak görülmesi Çin'in yumuşak güç alanında kazanımlar elde ettiğinin göstergesidir.

Kaynakça

- Albert, E. (2021). China's Ambitious COVID-19 Vaccine Targets. *The Diplomat*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://thediplomat.com/2021/01/chinas-ambitious-covid-19-vaccine-targets/> adresinden erişildi.
- Aykaç, C. (2020). Barışçıl Yükseliş Sürdürülebilir mi?. *DSJOURNAL, Çin'in Barışçıl Yükselişi Dosyası*, 11-19.
- Aysan, M. F. & Paluluoğlu, M. F. (2020). Sağlık Diplomasisi. A. R. Usul & İ. Yaylacı (Ed.). *Dönüşen Diplomasi ve Türkiye: Aktörler, Alanlar, Araçlar* içinde (259-287). İstanbul: Küre Yayınları.
- Bone, R. M. & Cinotto, F. (2020). China's Multifaceted COVID-19 Diplomacy Across Africa. *The Diplomat*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://thediplomat.com/2020/11/chinas-multifaceted-covid-19-diplomacy-across-africa/> adresinden erişildi.

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

- Cabestan, J.-P. (2020). China's Battle with Coronavirus: Possible Geopolitical Gains and Real Challenges. *Al Jazeera Center for Studies*. 5 Mayıs 2022 tarihinde <http://studies.aljazeera.net/en/reports/china%E2%80%99s-battle-coronavirus-possible-geopolitical-gains-and-real-challenges> adresinden erişildi.
- Chaisse J. & Matsushita M. (2018). China's 'Belt and Road' Initiative: Mapping the World Trade Normative and Strategic Implications. *Journal of World Trade*, 52(1),163-186.
- Chaziza, M. (2021). Chinese Health Diplomacy and the Maghreb in the COVID-19 Era. *Middle East Institute*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://www.mei.edu/publications/chinese-health-diplomacy-and-maghreb-covid-19-era> adresinden erişildi.
- Chen, W. A. (2021). COVID-19 and China's Changing Soft Power in Italy. *Chinese Political Science Review*, July, 1-21.
- Chen, A. & Molter, V. (2020). Mask Diplomacy: Chinese Narratives in the Covid Era. *Stanford*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://fsi.stanford.edu/news/covid-mask-diplomacy> adresinden erişildi.
- Chen, Y. (2021). COVID-19 Sonrası Dünyada "Sağlık İpek Yolu"ndan "İnsan Sağlığı İçin Ortak Gelecek Toplumu"na. *BRIQ*, 2(2), 70-84.
- Cox, R. W. (1993). Gramsci, Hegemony and International Relations: An Essay in Method. S. Gill (Ed.) *Gramsci, Historical Materialism and International Relations* içinde (49-68). Cambridge: Cambridge University Press
- Dynon, N. (2014). China and Nation Branding. *The Diplomat*. 29 Nisan 2022 tarihinde <https://thediplomat.com/2014/01/china-and-nation-branding/> adresinden erişildi.
- Economist Intelligence. (2020). *China's Mask Diplomacy: Less Than Meets the Eye*. 4 Nisan 2022 tarihinde <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1959348379&Country=China&topic=Politics> adresinden erişildi.
- Elsayed, O. (2020). Health Diplomacy As A Soft Power: What Covid-19 Has Taught Us?. *Asewiye Afak*, 6(4), 11-20. Doi:10.21608/sis.2020.184437.
- Eren, A. A. & Şimşek, O. (2021). Yeni Sanayi Politikaları: Çin Örneği. A. Konukman & O. Şimşek (Ed.), *Dünya Ekonomisini Anlamak* içinde (177-200). Ankara: Siyasal.
- Erman, K. (2016). Sessiz ve Etkili: Küba'nın Tip Diplomasisi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 12(48), 77-94.
- Fuchs, A., Kaplan, L., Kis-Katos, K., Schmidt, S. S., Turbanisch, F. & Wang, F. (2020). China's Mask Diplomacy: Political and Business Ties Facilitate Access to Critical Medical Goods During the Coronavirus Pandemic. *VoxEU*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://voxeu.org/article/china-s-mask-diplomacy> adresinden erişildi.
- Fulton, J. (2020). China's Soft Power During the Coronavirus Is Winning Over the Gulf States. *Atlantic Council*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/chinas-soft-power-during-the-coronavirus-is-winning-over-the-gulf-states/> adresinden erişildi.

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

- Gauttam, P., Singh, B. & Kaur, J. (2020). COVID-19 and Chinese Global Health Diplomacy: Geopolitical Opportunity for China's Hegemony?. *Millennial Asia*, 11(3), 318-340.
- Gökten, K. (2011). Çin'in Barışçıl Yükselişi'ne Muhafazakar-Realist "Çözümler". *Akdeniz İİBF Dergisi*, 11(21), 110-129.
- Gökten, K. & Gökten Y. S. (2021). COVID-19 Gölgesinde Çin ve Küresel Değer Zincirleri. A. Konukman & O. Şimşek (Ed.) *Dünya Ekonomisini Anlamak* içinde (281-299). Ankara: Siyasal.
- He, L., Wang, R. & Jiang, M. (2020). Evaluating the Effectiveness of China's Nation Branding with Data from Social Media. *Global Media and China*, 5(1), 3-21.
- Huang, Y. (2010). Pursuing Health as Foreign Policy: The Case of China. *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 17(1), 105-146.
- Jianhua, G. (2020). Çin'in Yeni Koronavirüs Zatürresine Karşı Savaşı: Mücadele, Sonuçlar ve Yansımaları. *BRIQ*, 1(2), 90-102.
- Jing, C. (2020). Is China's Pandemic Diplomacy Working?. *ThinkChina*. 4 Nisan 2022 tarihinde <http://www.thinkchina.sg/chinas-pandemic-diplomacy-working> adresinden erişildi.
- Jing, X., Peilong, L. & Yan, G. (2011). Health Diplomacy in China. *Global Health Governance*, 4(2), 1-12.
- Kadetz, P. (2013). Unpacking Sino-African Health Diplomacy: Problematizing a Hegemonic Construction. *St Antony's International Review*, 8(2), 149-172.
- Karamurtlu, B. (2020). Kuşak Yol Projesi Bağlamında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Küresel Hegemonya Girişimi. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 54-81.
- Kobierecka, A. & Kobierecki, M. M. (2021). Coronavirus Diplomacy: Chinese Medical Assistance and Its Diplomatic Implications. *International Politics*, 58(6), 937-954.
- Kurecic, P. & Haluga, V. (2021). Health Diplomacy as a Soft Power Tool of the PR China During the Covid 19 Pandemic. *68th International Scientific Conference on Economic and Social Development Book of Proceedings*. Aveiro, 24-25 May, 237-243.
- Leng, A. (2020). China's Pandemic Success and Vaccine Diplomacy Are No Guarantee of A Better Indo-Pacific Reputation. *Lowy Institute*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://www.lowyinstitute.org/publications/china-s-pandemic-success-and-vaccine-diplomacy-are-no-guarantee-better-indo-pacific> adresinden erişildi.
- Lew, J. J. & Roughead, G. (2021). *How the U.S. Should Respond to China's Belt and Road*. Independent Task Force Report No. 79, Washington, DC: The Council on Foreign Relations.
- McDade K. K., Kleidermacher P., Mao W. & Yamey G. (2021). Estimating Chinese Foreign Health Aid: An Analysis of Aiddata's Global Chinese Official Finance Dataset. *Duke Global Working Paper* 39.

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

- Mol, R., Singh, B., Chattu, V., Kaur, J. & Singh, B. (2021). India's Health Diplomacy as A Soft Power Tool Towards Africa: Humanitarian and Geopolitical Analysis. *Journal of Asian and African Studies, First Online*, 1-17.
- Nugent, C. & Campell, C. (2021). The U.S. And China Are Battling for Influence in Latin America, and the Pandemic Has Raised the Stakes. *Time*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://time.com/5936037/us-china-latin-america-influence/> adresinden erişildi.
- Nye, J. S. (2005). On The Rise and Fall of American Soft Power. *New Perspective Quarterly*, 22(3), 75-77.
- Nye, J. S. (2009). Get Smart: Combining Hard and Soft Power. *Foreign Affairs*, 88(4), 160-163.
- Nye, J. S. (2017). *Yumuşak Güç*. Ankara: BB101 Yayınları.
- Qingguo, J. (2020). China's Diplomatic Response To COVID-19. *East Asia Forum*. 5 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.eastasiaforum.org/2020/05/17/chinas-diplomatic-response-to-covid-19/> adresinden erişildi.
- Raymakers, A., Humphery-Smith, E. & Montana, A. (2021). China's Vaccine Diplomacy in Africa Unlikely to Be a Geopolitical Game Changer. *Verisk Maplecroft*. 18 Nisan 2022 tarihinde <https://www.maplecroft.com/insights/analysis/chinas-vaccine-diplomacy-in-africa-unlikely-to-be-a-geopolitical-game-changer/> adresinden erişildi.
- Rodrigues de Andrade, F. M., Barreto, T. B., Herrera-Feligreras, A., Ugolini, A. & Lu, Y.-T. (2021). Twitter in Brazil: Discourses on China in Times of Coronavirus. *Social Sciences & Humanities Open*, 3(1), 1-12.
- Roy, D. (2020). China's Pandemic Diplomacy. *Honolulu: East-West Center, Asia Pacific Issues* 144, 1-8.
- Rudolf, M. (2021). China's Health Diplomacy During Covid-19. *Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP)*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://www.swp-berlin.org/publikation/chinas-health-diplomacy-during-covid-19> adresinden erişildi.
- Schechter, P. (2020). China's Coronavirus Diplomacy in Latin America—and Its Limits. *BRINK – Conversations and Insights on Global Business*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://www.brinknews.com/chinas-coronavirus-diplomacy-in-latin-america-and-its-limits-nearshoring-supply-chains/> adresinden erişildi.
- Tiezzi, S. (2020). China Continues Its COVID-19 Diplomacy in The Pacific. *The Diplomat*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://thediplomat.com/2020/12/china-continues-its-covid-19-diplomacy-in-the-pacific/> adresinden erişildi.
- Tiezzi, S. (2021). China's Africa Diplomacy Starts 2021 On A High Note. *The Diplomat*. 15 Nisan 2022 tarihinde <https://thediplomat.com/2021/01/chinas-africa-diplomacy-starts-2021-on-a-high-note/> adresinden erişildi.
- Vannarith, C. (2021). Fighting COVID-19: China's Soft Power Opportunities in Mainland Southeast Asia. *ISEAS Perspective*, 66, 1-10.
- Vuksanovic, V. (2020). China and "Mask Diplomacy" in the Balkans. *Italian Institute for International Political Studies*. Text. 4 Nisan 2022 tarihinde

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

<https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/china-and-mask-diplomacy-balkans-25898> adresinden erişildi.

Vuksanovic, V. (2021). Chinese Vaccine Diplomacy Comes to Serbia. *CEPA*. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://cepa.org/chinese-vaccine-diplomacy-comes-to-serbia/> adresinden erişildi.

Wang, Y. & Liu, P. (2019). China's Foreign Health Aid: History, Challenges, Perspectives, and Policy Recommendations. *China International Strategy Review*, 1, 153–167.

Yağcı, M. (2018). Rethinking Soft Power in Light of China's Belt and Road Initiative. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 15(57), 67-78.

Yi, W. (2021). Rise To the Challenges, Serve the Nation and Embark on A New Journey for Major-Country Diplomacy with Chinese Characteristics. *Foreign Affairs of The People's Republic of China*. 22 Nisan 2022 tarihinde https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/202101/t20210116_468840.html adresinden erişildi.

Zhao L. & Wang B. (2022). China's Public Health Diplomacy in The Post Covid-19 Era. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. DOI: 10.1080/14765284.2022.2056380.

Zou, K. (2012). Building A "Harmonious World": A Mission Impossible?. *The Copenhagen Journal of Asian Studies*, 30(2), 74-99.

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaoeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

China's Soft Power and Its Health Diplomacy: The Case of the Covid-19 Pandemic

Emin Salihi, Kerem Gökten

Extended Abstract

Together with the 21st century, the Chinese state has reached the level of a country that develops global investment projects in the world. In order for global projects to be successful, it is very important that project stakeholders are convinced of the project and the process. In the international relations literature, the attraction to the main actor of the project is explained by the concept of soft power. Joseph Nye named and conceptualized it as soft power, in which states can influence other actors by making themselves attractive instead of using coercive measures. Global powers, especially after the Cold War, have given importance to soft power in the context of convincing other countries about their projects as well as hard power. The Chinese state also attaches importance to soft power in order to realize its own economic interests and projects and uses it as a means of achieving its own economic-political goals, especially the "Belt and Road Initiative".

China's soft power is one of the issues emphasized in the literature. The tools of soft power are quite diverse. Health diplomacy is just one of them. In the study, China's contributions to its soft power by using health diplomacy were examined. Since its establishment in 1949, the People's Republic of China has attached importance to health diplomacy in its foreign policy. Although there is stability in this regard, how health diplomacy is instrumentalized as a foreign policy tool has changed according to the periods. In this sense, the periods of Chinese health diplomacy should not be considered independent of the country's foreign policy. One of these periods is the Xi Jinping era. Under the leadership of Xi Jinping, China has become a state that tries to be more active in world politics. China has attached importance to improve the image of a responsible state towards other states in order to realize its own projects. China no longer sees itself as a developing country, but as a big country that can fulfill its responsibilities. While realizing its new ideal, health diplomacy will again be one of China's leading public diplomacy tools. Before the Covid-19 pandemic, Xi Jinping announced the "China Health Vision 2030" program in 2016. In 2017, China announced the "Health Silk Road" program and signed a framework agreement with the World Health Organization (WHO) on this issue.

With the increase in its economic capacity in the new century, China changed its geo-economic and geopolitical goals. China spread its economic and political projects to wider geographies during this period. China is trying to increase its soft power capacity in order to be successful in its projects. The Chinese state has intensified its work with other states and international organizations in the field of health. In 2019, a global health problem was experienced in the world with the Covid-19 pandemic. After the pandemic, China, both with its experience in combating the virus and its infrastructure in the field of health, was able to withstand the criticisms directed at it and found new opportunities for a country narrative that is responsible to the world. Covid-19 was first detected in December 2019 in Wuhan, China's Hubei Province. The Chinese Government tried to take precautions against the pandemic by quarantining the city of Wuhan in January 2020. However, the measures taken cannot prevent the virus from spreading from Wuhan City to the entire world and turning into a pandemic. The emergence of the virus in China and its transformation into a pandemic has increased criticism against

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaoeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

China by many states and international actors, especially the USA. However, as the first country to meet the virus, China had the opportunity to become the first country to take the pandemic under control. As the first country to work in the fight against the virus, China has followed an effective surveillance and reclusion strategy. China's capacity to respond to crises and its strong state organization has been effective in eliminating the negative impact of being the epicenter of the pandemic. After this, the Chinese Communist Party (CCP) regime developed a counter-attack and turned the fight against the virus into an opportunity and an image-strengthening activity in line with its foreign policy goals.

The Covid-19 pandemic has provided the Chinese state with opportunities to demonstrate its health diplomacy, show its responsibility towards other states, and increase its soft power. For this reason, the activities of China, especially during the pandemic process, were examined in the study. As a result of the examination, it has been determined that China is the country that helped other states the most during the pandemic period. Many countries in the world have attached importance to China's support in the fight against Covid-19. In addition to its scientific and managerial experience in combating the virus, China came to the forefront in this period with the aid of medical supplies. Although vaccines and masks are the most frequently mentioned medical aids, China also has supported other countries in the supply of medical supplies such as disinfectants, thermometers, test kits, virus protection aprons, respirators, bedside monitor, medical gloves, protective transparent glasses, shoe covers and disinfectant wipes. China has also carried out the transfer of information in the fight against the virus with direct doctor support and video conferences. In the early stages of the global pandemic, China has sent teams of doctors to all countries with which it has had health agreements in the past. China has tried to respond to the requests of other countries that have requested medical assistance.

Two things have become a priority among medical supplies with the pandemic. These are the mask and the vaccine. China has been the leading supplier of these inventories. The success of China in the supply of masks and the satisfaction of the countries receiving masks has caused the issue to be evaluated within the scope of "mask diplomacy". Using its capacity in mask manufacturing, China has tried to supply masks to all countries it wants to cooperate with, especially the Belt and Road initiative countries. After the supply of medical supplies in the fight against Covid-19, the process of developing and supplying the vaccine begins. Although China cannot pass its class as easily as some of its Western counterparts in this field, it is one of the leading countries in this field. Five Chinese companies, mainly Sinopharm and Sinovac, have produced vaccines against Covid-19. This is a process in which alliance relations are reviewed within the framework of "vaccine diplomacy". China has also tried to improve its image as a country that is responsible for the world in the field of vaccines. Chinese President Xi Jinping stated in his opening speech to the World Health Assembly in May 2020 that the vaccine produced by China will be considered a "global public good". In this process, China has tried to provide vaccine supply by giving priority to countries within the Belt and Road Initiative.

In interstate relations, the attractiveness of states is also important, along with the coercive power elements. In the phenomenon of soft power, it is desired to explain the situation of admiration for a state as to respect its system and want to cooperate with it with the concept

Salihi, E. & Gökten, K. (2022). Çin Yumuşak Gücü ve Sağlık Diplomasisi: Covid19 Pandemisi Örneği. *Fiscaeconomia*, 6(3), 1330-1349. Doi: 10.25295/fsecon.1120748

---

of attraction. Other states see the attractive state as a good partner, a reliable ally. States tend to cooperate with states they trust and respect. Because as a result of cooperation with this country, they have an idea that they will also gain. In this process, China has tried to strengthen its own image by contrasting the type of country that is "responsible to other countries" in the face of global problems with the type of state that approaches the problem from the perspective of "national interest". China has become the leading country in helping many countries. In the last chapter of the article, the discourses of the country's politicians who received support from China during the fight against the pandemic were conveyed. In the research, many politicians from Asia, Africa, Europe and Latin America were found to be grateful for China's health diplomacy activities. In addition to gratitude, the intention to expand the scope of cooperation with China is another important point in the statements. The fact that cooperating with China in global trade is seen as a more reasonable option compared to the pre-Covid-19 process is an indication that China has made gains in the field of soft power.